

TUNTOSARVI

N:o 15 1981

TUNTOSARVI

Kuulonäkövammaisten lehti
ilmestyy 22 kertaa vuodessa

N:o 15

15. pnä syyskuuta 1981

7. vuosikerta

JULKAISIJA

Näkövammaisten Keskusliitto ry

PÄÄTOIMITTAJA

Pirjo Rissanen

TOIMITUKSEN OSOITE

35400 Länkipohja

Puh. 935-31308

SISÄLLYS

Ilmoitusasiat	1
Ajankohtaista	2
Lasten Keskuksen kuntoutusalueet	17

ILMOITUSASIAT

Itä-Suomen kuurosokeiden alueellinen kuntoutussihteerä Leena Hassinen on virkavapaalla 12.9.-31.12. 1981 välisen ajan. Leena on opiskelemassa Jyväskylän yliopistossa.

Keski-Suomen ja Pohjanmaan alueellinen kuntoutussihteerä Pirjo Rissanen ja Pohjois-Suomen alueellinen kuntoutussihteerä Maija Haapalainen ovat virkavapaalla 14.9.-6.11.1981. Molemmat ovat kuurosokeiden työntekijöiden pohjoismaisessa koulutuksessa Ruotsissa. Koulutus päättyy 6.11. Sen jälkeen toimistopäivät ovat taas normaalisti maanantaisin.

Tuntosarveen tuleva posti lähetetään edelleenkin osoitteella Pirjo Rissanen 35400 Länkipohja. Tulen välillä kahdeksi viikoksi Suomeen. Kun tulen välillä kotona käymään, toivon, että täällä on minua odottamassa teidän kirjoituksianne Tuntosarveen.

Kymmenen markan seteleistä, missä on tuntopisteet, on tullut vasta kaksi mielipidettä. Kirjoitelkaahan tunnetteko te pisteet setelin oikeassa alakulmassa vai ette. Olisi hyvä tietää teidän ajatuksenne asiasta.

Kuurojen Lehti ilmestyy kaksi kertaa kuussa syyskuun alusta alkaen. Lehden tilausmaksu on 100 mk/vuosi ja 60 mk/puoli vuotta. Lehteä voi tilata osoitteella: Kuurojen Lehti/Tilauskonttori, PL 62, 13101 Hämeenlinna 10.

AJANKOHTAISTA

SELKOKIRJALLISUUS

Selkokirjallisuus tuntuu vähän **★**oudolta sanalta. Se tarkoittaa sellaisia kirjoja, joita on helppo lukea. Kirjan tekstiä voidaan suurentaa ja kuvia selventää. Teksti muutetaan kielellisesti helpommaksi. Se tarkoittaa, että asia voidaan kirjoittaa lyhyemmillä lauseilla ja helpommilla sanoilla. Tällaisia helppotajuisia kirjoja tarvitsevat sekä lapset että aikuiset. Kirjat on tarkoitettu esimerkiksi aistivammaisille. Helppolukuisia kirjoja on jo vähän Suomessa. Selkokirjallisuudesta eli helppolukuisesta kirjallisuudesta keskusteltiin elokuun lopulla Oriveden opistolla. Mukana oli edustajia mm. kouluhallituksesta ja Kuurojen Liitosta.

EVANKELIUMIT ISOKIRJOITUKSELLE

Elokuussa ilmestyi evankeliumit ensimmäisen kerran isokirjoituksella. Kirja on A4 kokoa (tavallisen kirjoituspaperiarkin kokoinen). Kirjassa on 540 sivua ja ja painaa kaksi kiloa. Kirjaa on saatavana kovakantisena tai pehmytkantisena. Kannet ovat ruskeat ja kansiin on painettu kullanvärinen risti. Syyskuun loppuun asti on voimassa tarjoushinta: kovakantinen kirja maksaa 130 mk ja pehmytkantinen 100 mk. Molempien kirjojen hinnat nousevat myöhemmin 20 mk.

Kirja ei ole edellämainittua selkokirjallisuutta muuten kuin tekstin koon suhteen. Kirjan teksti on raamatun tekstin mukainen eikä muutettua tekstiä. Helppolukuiseksi sen tekee vain tekstin koko.

Kirjan julkaisemisen on suunnitellut Timo Lehtonen, joka on itsekin näkövammaisen. Rahoituksesta ovat huolehtineet ortodoksinen kirkkohallitus, ortodoksinen julkaisuneuvosto ja Helsingin ortodoksinen seurakunta sekä eräät tiistaiseurat ja yksityiset henkilöt. Kirja sisältää puhtaasti evankeliumitekstit. Kirjaa voidaan käyttää kaikkien kirkkokuntien tarkoitukseen. Vaikka julkaisijana onkin ortodoksit.

Kirjaa voi tilata ennakkotilauksena osoitteella:

Timo Lehtonen, Pengerkatu 11 D 69, 00530 Helsinki 53. Tilauksessa sinun pitää mainita haluatko kirjan kovakantisena vai pehmytkantisena.

näyte tekstikoosta!

Evankeliumi Luukkaan mukaan

hän ei arvaa, ja hakkaa hänet si ja määrää hänelle saman osakottomille.

47. Ja sitä palvelijaa, joka tullaan sa tahdon, mutta ei tehnyt väkivaltaa eikä toiminut hänen tahtonsa mukaisesti rangaistaan monilla lyönneillä.

48. Sitä taas, joka ei tiennyt, mitä teki, rangaistaan vain muutamilla lyönneillä jokaiselta, jolle on paljon annettu ja jolle on paljon vaaditaan; ja jolle on pa-

TYÖNSAANTI – VAMMAISTEN ONGELMA

Vielä 1960-luvulla oli vammaisia opiskelijoita vähän. 1970-luvulla alkoi vammaisten opiskelijoiden määrä kasvaa. Monet vammaiset haluavat jatkaa opiskelua peruskoulun jälkeen. Osalle vammaisista opiskelu on mahdollista, koska vammasta aiheutuvia ongelmia voidaan nykyisin helpottaa aika paljon esim. apuvälineillä.

Opiskelun loputtua vammaisen on usein melko vaikea saada työtä. Asiaa tutkinut komitea ehdottaa, että vammaisten työhönpääsyä pitäisi helpottaa. Työpaikkojen tulisi ottaa vammaisia enemmän töihin. Työpaikoilla voisi olla myös sellainen henkilö, joka huolehtisi vammaisen työn järjestämisestä.

VAMMAISMARATON KYKYJEN JA TAITOJEN MUKAAN

Lauantaina 5.9. järjestettiin Turussa vammaisten vuoden valtakunnallinen liikuntapäivä. Liikuntapäivään osallistui noin neljäsataa vammaista auttajineen. Aamupäivällä oli maraton ja matkojen pituudet olivat 42 km, 21 km, 10 km tai 2,5 km. Matkan sai tehdä kävellen, juosten, pyöräillen, pyörätuolilla,

rullasuksilla, invalidipyörällä tai sähkökäyttöisellä pyörätuolilla.

Liikuntapäivän tarkoitus oli innostaa ihmisiä liikkumaan erilaisista vammoista huolimatta. Toisaalta vammaisten liikuntapäivä voi saada ihmiset huomaamaan vammaiset yhteiskunnan tasavertaisina jäseninä.

Iltapäivällä kokoontui vammaisliikuntaseminaari. Seminaarissa keskusteltiin liikunnan merkityksestä vammaisille ja liikunnan merkityksestä vammaisen henkisen ja ruumiillisen hyvinvoinnin kannalta.

ISLANNIN PRESIDENTIN MIETTEITÄ VAMMAISTEN VUONNA

Islannissa on Euroopan ensimmäinen naispuolinen presidentti. Hänen nimensä on Vigdis Finnbogadottir. Hän kertoo lehtihaastattelussa, että myös Islannissa vietetään vammaisten vuotta. Vammaisten hyväksi on järjestetty erilaisia tiedotustilaisuuksia ja keräyksiä sekä tehty uudistuksia.

Aikaisemmin Islanti oli jäljessä muista pohjoismaista vammaisten asiassa. Nykyisin ovat asiat paremmiin. Päättäjätkin ovat alkaneet huomioida vammaisten tarpeita. Ennakkoluuloja kyllä vielä on. Vammaisten työnsaanti Islannissa on melko help-

poa. Islannissa on korkea elintaso ja täystyöllisyys.

Presidentti sanoo, että vammaisilla pitäisi olla samat oikeudet opiskeluun, työhön, palveluihin ja tiedonsaantiin kuin muillakin ihmisillä. Nämä asiat eivät toteudu hetkessä, vaan niiden hyväksi on tehtävä paljon työtä.

ATOMIVOIMALAT

Suomessa on tällä hetkellä kolme atomivoimalaa. Yksi on Olkiluodossa ja kaksi Loviisassa. Atomivoimaloista saadaan sähköä. Polttoaineena käytetään uraania. Uraani on vaarallista, koska siitä lähtee radioaktiivista säteilyä. Loviisan ydinvoimalassa on ollut usein häiriöitä. Häiriöiden aikana atomivoimala on pakko pysäyttää, ettei tulisi vaaratilanteita. Radioaktiivista säteilyä ei saa päästää ilmaan. Silloin kun ydinvoimala seisoo, niin siitä tulee suuria rahallisia tappioita. Olisi hyvin tärkeää, että ydinvoimalat toimisivat hyvin. Voimalat on yritetty rakentaa turvalliseksi. Voimaloissa on monenlaisia valvonta- ja hälytysjärjestelmiä vaaratilanteiden varalle. Ydinvoimalat tuottavat vaarallista jätettä, jota on vaikea varastoida. Vähän aikaa sitten kuljetettiin ydinvoimalajätteitä Suomesta Neuvostoliittoon.

VILJA MÄTÄNEE PELLOILLE

Tämä kesä on ollut hyvin sateinen. Varsinkin maanviljelijät ovat kärsineet sateisesta kesästä. Joka paikassa ei heinä ehtinyt kuivua, eikä kaikkea heinää saatu latoihin. Nyt on vilja hyvin märkää ja se maaka maata pitkin. Pelto on niin pehmeää, ettei koneet pääse pelloille. Vilja on myös hyvin huonoa ja syyskuun alun ennusteen mukaan kaikkea viljaa ei saada edes korjatuksi. Pelätään viljan mätänevän pelloille. Jos Suomesta ei saada riittävästi viljaa, meidän täytyy ostaa viljaa ulkomailta.

UUSI JUNAYHTEYS

Tampereen ja Jyväskylän välillä on aloittanut liikenteen uusi pikajuna. Pikajuna kulkee vain maanantaisin. Juna lähtee Tampereelta klo 6.45 ja pysähtyy Orivedellä ja Jämsässä. Jyväskylään juna saapuu klo 8.30. Juna sopii hyvin esimerkiksi opiskelijoille.

HINNAT NOUSEVAT

Syyskuun 1. päivästä lähtien nousivat maitotuotteet, kananmunat ja leipä. Uudet hinnat korotuksen jälkeen ovat:

- maito 2,57 mk/litra
- rasvaton maito 1.63/litra

- talouspiimä 1,86 mk/litra
- rasvaton piimä 1.68 mk/litra
- kevytviili 1.02 mk/2 desiä
- kermaviili 1,88 mk/2 desiä
- kahvikerma
- kevytkerma
- kuohukerma 3,50/2 dl
- voi 14,31 mk/puolikiloa
- punaleimainen emmentaljuusto 31,22 mk/kilo
- edam-juusto 25,10 mk/kilo
- kananmunat 4,80 -- 4,86 kuuden kappaleen rasia

Viljatuotteista ruokaleipä, kahvileivät, ruisjauhot, vehnäjauhot, kaurajauhot, kaurahiutaleet, ohrajauhot, ohrasuurimot, makaroonit ja näkkileipien hinnat nousivat 3-8 %.

Parturi- ja kampaamomaksut nousivat noin 2 %. Tukanleikkuu ja parrantasaus kallistuivat 3 %, hiusten kihartaminen 2 %, värihuuhtelut 22 %, päänhieronta 15 %.

Palkat nousivat yleisimmin n. 2,6 %.

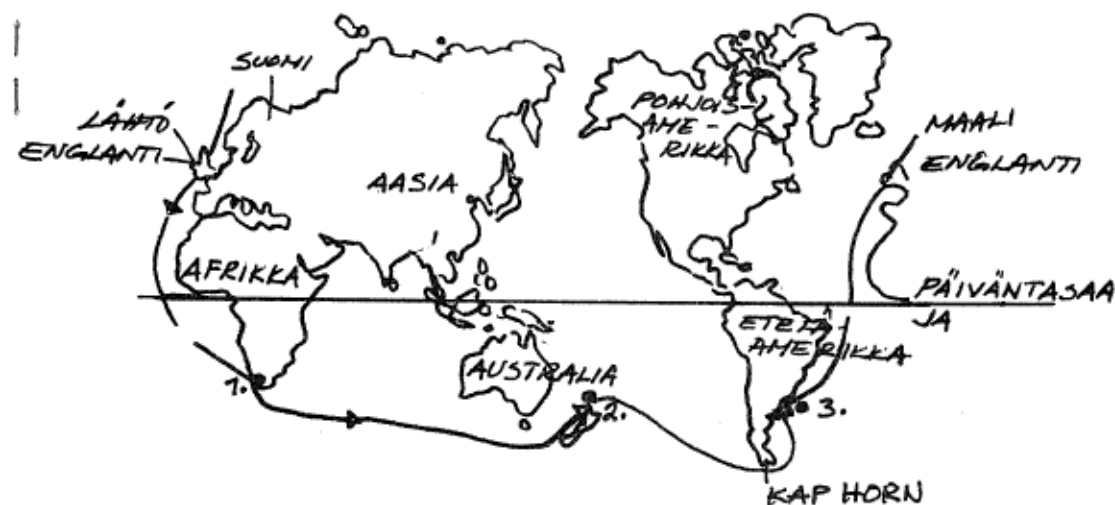
MAAILMAN VAATIVIN PURJEHDUSKILPAILU

Lauantaina 29.8. lähti Englannista Portsmouthin kaupungista 28 pienvenettä. Veneet purjehtivat kahdeksan kuukautta ja kiertävät maapallon ympäri yhteensä 50 000 kilometriä. Mukana on myös yksi suomalainen vene. Veneen nimi on Skopbank of Finland.

Tätä alkanutta purjehdusta pidetään maailman vaikeimpana. Veneet ja miehistö joutuvat kokemaan tyyntä ja kovia myrskyjä, kuumuutta ja kylmyyttä. Välillä on jopa lunta ja pakkasta. Purjehdus on rasittava sekä henkisesti että ruumiillisesti. Paras vene palkitaan hienolla pokaalilla, joka muistuttaa ★kompassia.

Purjehduksen ensimmäisen osuuden määränpää on Kapkaupunki Afrikassa. Siellä levätään vähän aikaa. Sitten jatketaan matkaa Uuteen Seelantiin Auckland-nimiseen paikkaan. Sieltä matka jatkuu Kap Horniin ja Mar Del Plataan Etelä-Amerikassa. Kap Hornin kiertäminen on hyvin vaikea tehtävä. Vasta Kap Hornin reitistä selvinneet ovat todellisia merimiehiä. Etelä-Amerikasta alkaa matka takaisin Englantiin, jonne saavutaan huhtikuun lopulla ensi vuonna.

Kartta purjehdusreitistä

KUUROJENKOTI ÄVIK TÄYTTI 70 VUOTTA

Heinäkuun 19. päivä ★perinteiset kesäjuhlat olivat Ävikissä juhlat. Kuurojenkoti Ävik täytti 70 vuotta. Päivä alkoi jumalanpalveluksella Hyvinkään kir-

kossa. Saarnaajana ja ★liturgina toimivat Jaakko Kontkanen ja Mauri Hyvärinen. Päiväjuhla alkoi Ävikissä klo 13.00. Johtaja Lauri Piisilä toivotti vieraat tervetulleiksi ja Ävikin oma viittomakuoro esiintyi. Juhlassa oli kansantanhuesitys. Juhlapuheen piti kaupunginjohtaja Osmo Anttila. Linja-autolla olivat juhlavieraat tulleet kahdelta paikkakunnalta ja pikkuautoja oli paljon. Ävikin kesäjuhlat ovat olleet joka vuosi suosittu tapahtuma, jonne kuurot ja kuulevat menevät läheltä ja kaukaa.

KUUROSOKEILLE JA KUUROILLE PALVELUTALO HÄMEENLINNAAN

Kuurojen Huoltokotisäätiö alkaa syyskuussa rakentamaan kuurosokeiden ja kuurojen palvelutaloa Hämeenlinnaan. Palvelutalo tulee Työkeskus Sampolan yhteyteen.

Talosta tulee kaksikerroksinen. Huoneistoja on kymmenen kappaletta. 4 yksiötä, 4 kaksiota ja kaksi 95 neliön huoneistoa. Lisäksi rakennukseen tulee yhteistilat, seurustelutila ja ruokailutila.

Valmistuttuaan talo tarjoaa seuraavat palvelut:

- aterian kerran päivässä
- apua kodinhoidossa, vaatteiden pesussa ja vaatteiden hoidossa
- ostospalvelua
- asioiden hoitoa

Palvelutalo rakennetaan rauhalliselle paikalle ja suuri osa pihasta jää asukkaiden käyttöön. Luonto on lähellä, koska tontti on miltei metsän keskellä, mutta kaupungille on silti lyhyt matka. Lisäksi kuurojen yhdistyksen toimitilat ovat lähellä. Palvelutalon asukkaiden on helppo osallistua myös kuurojenyhdistyksen tapahtumiin.

KUUROSOKEIDEN POHJOISMAINEN KONFERENSSI JA LEIRI pidettiin Helsingissä 24.–31.8.81. Osanottajia oli Tanskasta, Norjasta, Ruotsista ja Suomesta. Islannista ei ollut osanottajia. Konferenssissa ja leirillä keskusteltiin kuurosokeiden mahdollisuuksista osallistua ★kulttuuritoimintaan. Koko viikko oli mielenkiintoinen ja kirjoitan seuraavassa lehdessä siitä enemmän.

MARJA-LEENA AVILA: »KUUROSOKEIDEN KULTTUURI»

Puheenvuoro pohjoismaisessa konferenssissa 1981

Kulttuuri ja siitä puhuminen on jäänyt Suomen kuurosokeiden keskuudessa hyvin vähäiseksi. Tämä joh-

tuu ehkä siitä, että yhdistyksemme vasta tänä vuonna on 10 vuotta vanha. Nuoresta iästä johtuen on se tähän asti joutunut suuntaamaan voimavaransa yhdistyksen toiminnan kehittämiseksi, sekä kuurosokeiden jokapäiväisten ongelmien ratkaisemiseen. Tämän jälkeen voimme laajentaa toimintaa ja suunnittelua eri puolille kuten esimerkiksi kulttuurin alalle.

Kuurosokeus on erittäin vaikea vamma. Ryhmään kuuluvista osa on täysin kuuroja ja sokeita, toisilla on näön ja/tai kuulonjäänteitä. Tästä johtuen kuurosokeilla on erilaiset osallistumisedellytykset. Yleisesti voidaan kuitenkin maamme kuurosokeista sanoa, ettei heillä juuri ole mahdollisuuksia osallistua ja nauttia siitä kulttuurista, joka toimii kuulevien ja näkevien ehdoilla.

Mistä tämä johtuu? Syitä on monia, mainitsen tässä muutaman esimerkin:

1. Kuurosokea ei voi osallistua ilman tulkkia/opasta, tulkkeja on toistaiseksi vähän. Vapaa-ajan toimintaan, johon kulttuurikin kuuluu saa käyttää 120 tuntia vuodessa tulkin matkat mukaan lukien. Kuurosokean on kuitenkin vaikea tavoittaa tulkkia tai saada tietoa kulttuuripalveluista.
2. Kuurosokeat ovat maassamme hyvin hajallaan, monet asuvat yksinään.

3. Kuurosokeilla ei yleensä ole ystävää lähellä, joka osaisi viittoja tai muuten kommunikoida heidän kanssaan.

4. Kaikkein vaikeimmassa asemassa ovat ne ihmiset, jotka ovat täysin kuurosokeita.

Tällä hetkellä kuurosokeilla on mahdollisuuksia tavata toisiaan yhdistyksen järjestämällä kursseilla, leireillä ja matkoilla. Kaikki halukkaat eivät kuitenkaan mahdu mukaan.

Maassamme ilmestyy joka toinen viikko kuurosokeiden oma lehti, jota mielestäni voi sanoa kulttuurilehdeksi. Kuurosokeiden tiedonsaanti on aivan liian vähäistä eivätkä kuurosokeat tiedä mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Teksti-tv alkaa tänä syksynä palvelulla suurta yleisöä. Toivottavasti myös kuurosokeat lisälaitteilla pääsevät osallisiksi tästä uudesta kulttuuripalvelusta. On kuitenkin muistettava, että tekstin tulisi olla helppolukuista niin, että kaikki sen ymmärtävät.

Suomessa sellaiset kuurosokeat, joilla on näön ja/tai kuulonjäänteitä harrastavat maalaamista, matkailua, muovailua ja niin edelleen. Vammaryhmämme tärkein kulttuurilähde on käteen annettu tieto kuten esimerkiksi viittomakieli. Joukossamme on myös paljon myöhemmällä iällä vammautuneita, jot-

ka eivät juuri lainkaan pysty nauttimaan kuulevien ja näkevien kulttuuripalveluista. Miten sitten voisimme parantaa kuurosokeiden osallistumismahdollisuuksia sekä edesauttaa oman kulttuurin luomista? Oma ehdotukseni olisi tämä: Voisimme pohjoismaisella tasolla toimia yhteistyössä kulttuurin tutkimiseksi ja palvelujen parantamiseksi. Jokaiseen maahan perustettaisiin kulttuuritoimikunta. Tämän tehtävänä olisi kartoittaa ja tutkia kuurosokeiden mahdollisuudet sekä ottaa selville kuurosokeiden omat mielipiteet kulttuuripalvelujen tarpeesta ja parantamisesta. Olisi erityisesti tutkittava eriasteisesti kuurosokeiden osallistumista kulttuuritoimintoihin. Kysely olisi tehtävä suullisesti esimerkiksi kursseilla ja leireillä. Tämän jälkeen voisimme pohjoismaisella tasolla pitää kulttuurikokouksen, jossa keskustelisimme ja vaihtaisimme tutkimustuloksia keskenämme. Pitäisi myös rohkeasti yrittää löytää aivan uusia kulttuurin harrastamismuotoja.

Uskon, että tällaisesta yhteistyöstä olisi hyötyä. Olen tässä esittänyt omia mielipiteitäni ja toivon, että kulttuuriasiasta syntyisi rakentavaa keskustelua ja ehdotuksia kuurosokeiden kulttuurin eteenpäinviemiseksi.

Marja-Leena Avila (kuurosokea)
Suomen Kuurosokeat ry:n puheenjohtaja

LASTEN KESKUKSEN KUNTOUTUSALUEET

Marja-Leena Saarinen

Kaikki työntekijät ovat kuntoutusohjaajia. Suomi on jaettu kuntoutusalueisiin. Jokaisella kuntoutusohjaajalla on oma alueensa. Kuntoutusohjaaja pitää yhteyttä alueensa perheisiin, kouluihin, päiväkoteihin, kehitysvammalaitoksiin, sairaaloihin ja sosiaali-toimistoihin. Tärkeitä ovat myös kontaktit muiden vammaisryhmien kuntoutusohjaajien kanssa (esim. kuulovammaisten ja näkövammaisten lasten kuntoutusohjaajat).

Yhteistyö samalla alueella toimivan aikuisten kuurosokeiden kuntoutussihteerin kanssa on jatkuva ja säännöllinen.

Kuntoutusalueet:

Eija Mukkulainen – Etelä-Suomi

Leo Turunen – Itä-Suomi

Kaarina Mansikka-aho – Keski-Suomi ja Pohjanmaa

Marja-Leena Saarinen – Länsi Suomi

Marja Lanteri – Pohjois-Suomi

LASTEN KUNTOUTUSKESKUKSEN HENKILÖKUNNAN KOULUTUSOHJELMA

Marja-Leena Saarinen

Kuurosokeitten lasten kanssa työskentelevillä ihmisillä täytyy olla riittävästi tietoa kuurosokean lapsen kuntoutuksesta ennen työn aloittamista.

Keskuksen henkilökunnalla on kolmen kuukauden koulutusohjelma.

Koulutusohjelma sisältää seuraavia asioita: kurssit, tutustumiskäynnit eri kuntoutuspaikkoihin Suomessa ja eri alan asiantuntijoiden luennot.

Henkilökunnalla on jo ollut kesällä viittomakielnkurssi ja liikkumistaidon (mobility) kurssi. Syksyn aikana henkilökunta on viikon kuulovammaisten koulussa tutustumassa kuurojen ja huonokuuloisten opetukseen. Myös viikko on varattu näkövammaistenkoulussa opetuksen seuraamiseen.

Tutustumiskäyntejä tehdään mm. Näkövammaisten Keskusliittoon, Kuurojenliittoon, Kuulonhuolto-liittoon, eri kuulokeskuksiin sairaaloissa ja näönkuntoutuskeskukseen. Tutustumiskäynnit ovat opintomatkoja.

Näillä opintomatkoilla annetaan tietoa kuuroso-

keista ja heidän tarpeistaan. Opintokäyntien tarkoitus on myös kehittää yhteistyötä eri liittojen ja tutkimuspaikkojen kanssa.

Tärkeintä henkilökunnalle on saada tietoa kuurosokeiden lasten ja aikuisten opetuksesta ja kurssi-toiminnasta.

Lisäksi viikon ajan jokainen työntekijä itse tutustuu oman alansa tehtäviin. Esimerkiksi psykologi keskustelee kuulo- ja näkövammaisten parissa työskentelevien psykologien kanssa.

Koulutusviikkojen välissä teemme kotikäyntejä. Kotikäynneillä tuetaan yhteistyötä kuntoutuskeskuksen ja lapsen ja perheen välillä.

KUULONÄKÖVAMMAISTEN LASTEN VANHEMPIEN YHDISTYS ON PERUSTETTU

Leo Turunen

Elokuun 23. päivä perustettiin kuulonäkövammaisten lasten vanhempien yhdistys. Puheenjohtajaksi valittiin Pekka Harrinvirta Helsingistä.

Yhdistys ajaa kuulonäkövammaisten lasten asioita. Yhdistys tekee aloitteita ja anomuksia.

Lisää yhdistyksen liittymisestä ja sen toiminnasta seuraavassa lehdessä.

MITÄ SANA TARKOITTAÄ

Kulttuuritoiminta = vapaa-ajantoimintaa, joka antaa henkisiä virikkeitä esimerkiksi museot, taidenäyttelyt, lausunta ym. yhteinen toiminta

oudoksuin (outo) = vierastaa (vieras) epätietoinen mikä paukkuu

perinteiset (perinteinen) = säännöllisesti tapahtuva esim. vuosittain

liturgina = jumalanpalveluksessa se osuus, jonka pappi suorittaa alttarilta

Tata

SUOMEN KUUROSOKEAT RY

**Keskustoimisto: Mäkelänkatu 50, 00510 Hki 51
Puh. 90-77041**

**Inger Lindgren, toiminnanjohtaja
Kaija Salekari, kuntoutussihteeri
Toini Pieskä, toimisto**

Lasten kuntoutuskeskus:

**Näkövammaisten koulu,
Kukkumäentie 27, 40600 Jyväskylä 60**

Puh. 941-216798

Marja-Leena Saarinen, johtaja

**Alueelliset
työntekijät:**

**Pirjo Rissanen, 35400 Länkipohja
Puh. 935-31308**

**Leena Hassinen, Puistokatu 10 B 36
40100 Jyväskylä 10**

Puh. 941-214429

**Maija Haapalainen, Valtakatu 17
96200 Rovaniemi 20**

Puh. 991-3589